

Jensen, Nielsen og Sørensen - om højfrequente efternavne i Danmark

Eggert, Birgit

Published in:
NORNA-Rapporter

Publication date:
2017

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Eggert, B. (2017). Jensen, Nielsen og Sørensen - om højfrequente efternavne i Danmark. *NORNA-Rapporter*, 94, 81-94.

Namn och identitet

**Handlingar från NORNAs 46:e symposium i
Tammerfors den 21–23 oktober 2015**

Redigerade av

Unni-Päivä Leino, Mona Forsskåhl,
Gunilla Harling-Kranck, Sabina Jordan,
Minna Nakari och Ritva Liisa Pitkänen

NORNA-förlaget
Uppsala & Tammerfors 2017

NORNA-rapporter 94

Utgiven av NORNA i samarbete med kommunikationsvetenskapliga fakulteten vid Tammerfors universitet.

Namn och identitet. Handlingar från NORNAs 46:e symposium i Tammerfors den 21–23 oktober 2015. Redigerade av Unni-Päivä Leino, Mona Forsskähl, Gunilla Harling-Kranck, Sabina Jordan, Minna Nakari och Ritva Liisa Pitkänen. [Names and identity. Proceedings from NORNA's 46th symposium in Tampere, October 21–23, 2015. Edited by Unni-Päivä Leino, Mona Forsskähl, Gunilla Harling-Kranck, Sabina Jordan, Minna Nakari and Ritva Liisa Pitkänen.]

Omslagsbild: Unni-Päivä Leino.

Artiklarna i denna rapport är vetenskapligt granskade av utomstående experter.

NORNA-förlaget
Box 135, SE-751 04 Uppsala

© Författarna
ISBN 978-91-7276-094-3 (tryck)
ISBN 978-91-7276-097-4 (pdf)
ISSN 0346-6728
Tammerfors 2017

Jensen, Nielsen og Sørensen

– om højfrekvente efternavne i Danmark

Birgit Eggert

1. Indledning

Det mest karakteristiske forhold ved danske efternavne er at de hyppigste navne er helt ekstremt udbredte. Den 1. januar 2016 bar ca. 27 % af den danske befolkning et af de ti hyppigste efternavne, men bare 10 år tidligere, i 2006, var det tilsvarende tal oppe på ca. 33 %. Der er sket en betydelig nedgang i brugen af de hyppigste efternavne gennem mere end 100 år, og endnu i dag vil mange danskere helst ikke hedde de hyppigste navne. En opgørelse fra 2015 viser desuden at stadig flere får en unik navnekombination når det gælder deres fulde navn.

De hyppige efternavne har altså været tiltagende uattraktive, og man søger mere unikke navne som har større individuel karakter, og som er med til at skabe den enkeltes identitet i stedet for blot at være en form for massebetegnelse. Det mest uattraktive efternavn ser ud til at være *Jensen* som har været det hyppigste i Danmark i al den tid vi har statistisk materiale til, indtil i 2015 hvor det var faldet så meget i brug at det kom under *Nielsen* som nu er Danmarks hyppigste efternavn.

I det følgende belyses nedgangen i brugen af de hyppigste efternavne gennem 1900-tallet og frem til i dag på baggrund af nutidigt og historisk statistisk materiale. Den historiske baggrund for efternavnesituationen i Danmark skitseres, og forskellige mulige årsager til udviklingen trækkes frem.

2. Efternavnevalget i 1800-tallet

Frem til begyndelsen af 1800-tallet var der ingen krav om at alle danskere skulle bære et fast efternavn. Kun adelen skulle efter en lov fra 1526 have faste, arvelige slægtsnavne, og i 1771 blev der ved et reskript indført faste slægtsnavne for alle i hertugdømmet Slesvig (jf. fx Degn 2001 s. 14 og 17). Men i resten af Danmark blev man frem til 1828 ved dåben kun noteret med fornavn(e) i kirkebogen, og man havde ikke et fast efternavn, men brugte forskellige tilnavne i forskellige situationer. Mange brugte det

primære patronym i officielle sammenhænge og andre uofficielle tilnavne i andre sammenhænge.

I 1828 blev det påbudt alle danskere at bære et fast efternavn, og alle børn skulle døbes både med fornavn(e) og efternavn (Degn 2001 s. 17). Hos en stor del af landbefolkning valgte man de primære patronymer som dermed blev til sekundære, arvelige patronymer. Patronymerne var dannet til de mandsnavne som blev brugt på den tid, og da der på landet var meget lille variation i mandsnavnene (jf. Eggert 2009 s. 103 ff.), blev de sekundære patronymer heller ikke særlig varierede. I 1856 da et nyt cirkulære fastslog at de efternavne der blev valgt efter 1828-bestemmelsen, nu var faste og ikke kunne ændres, samt at børn efter den tid skulle have deres fars efternavn, kom der en del protester; mange havde nok ikke forstået at de valgte efternavne skulle være bindende i en så fast form som de blev. Adskillige havde nemlig efter 1828-bestemmelsen fortolket reglerne sådan at hver ny generation kunne vælge sit efternavn, men efter 1856-cirkulæret skulle alle børn døbes med faderens efternavn (Pedersen 2001 s. 204-205).

Først i 1904 blev der fri mulighed for alle til at skifte efternavn, men kun få benyttede sig faktisk af det. I de første 20 år var det kun nogle hundrede om året, derefter et stigende antal. Omkring år 1940 var det 500-600 årligt og i 1970'erne 700-800 årligt. Endnu i 1970 bar op mod 70 % af den danske befolkning et efternavn på *-sen*, og i 1994 bar næsten halvdelen af befolkningen et af de 20 hyppigste efternavne (som alle var *sen*-navne!) (Kousgård Sørensen 1997 s. 108-109, Pedersen 2001 s. 213-216).

Tabel 1: De 20 mest almindelige efternavne i Danmark i 1994 (jf. Kousgård Sørensen 1997 s. 108-109).

nummer 1-10		nummer 11-20	
1	Jensen	11	Petersen
2	Nielsen	12	Madsen
3	Hansen	13	Kristensen
4	Pedersen	14	Olsen
5	Andersen	15	Christiansen
6	Christensen	16	Thomsen
7	Larsen	17	Poulsen
8	Sørensen	18	Johansen
9	Rasmussen	19	Knudsen
10	Jørgensen	20	Mortensen

I 1996 indførtes et gebyr på 3000 DKK for navneforandring, og derefter faldt antallet af ansøgninger drastisk (Kousgård Sørensen 1997 s. 107f.). Ved indførelsen af den nye navnelov i 2006 blev det en tid gratis at skrive navn, og man fik flere muligheder for at vælge nyt efternavn, og derefter accelererede faldet af de hyppigste efternavne. I 2007 blev et mindre gebyr på 430 DKK genindført. Gebyret reguleres årlig og var i 2016 på 510 DKK (jf. Vejledning om Navne kapitel 8.1, Navneændringsblanket 2015 & Ankestyrelsen), men det synes ikke umiddelbart at have haft nogen særligt begrænsende effekt på antallet af navneskifter.

3. Holdninger til *sen*-efternavnene

Allerede før den brede befolkning blev påbudt at antage faste efternavne, var der enkelte eksempler på modstand mod dem. I nogle få gamle danske adelslægter ønskede man ikke at tage faste slægtsnavne som det blev påbudt af kongen i 1526, og de blev ved med at anvende primære patronymer. De ville ikke bryde den gamle tradition, og fandt det sandsynligvis forargeligt at kalde sig navne som ikke før havde været brugt i slægten (Kousgård Sørensen 1997 s. 79 ff.).

Den dansk-norske forfatter Ludvig Holberg skrev i 1700-tallet skuespille-*ne Jean de France* (trykt 1723) og *Erasmus Montanus* (trykt 1731) som begge peger fingre ad dem som smykker sig med opskruede navne. Samme Holberg skriver senere i *Moralske Tanker* (1744):

De fleste Handverksmænd her udi Landet have intet Tilnavn, men lade sig nøje med deres Faders Navne, saasom: Hansen, Pedersen, Christofersen etc. og, saa snart de komme til nogen Velstand, give de sig Tilnavne, men ofte saadanne, som confundere deres Haandværker med andre: en Brygger tager sig det Tilnavn af Bager, en Skrædder kalder sig Schumacher, og en Farver Müller; hvilket tier ner til intet uden at give Anledning til skiemtsomme Indfald. De som intet Tilnavn tage sig, og dog ville være lit supra vulgus, gjøre Forældrenes Navne til Tilnavne, og forplante dem paa Efterkommerne af begge Kiøn, saa at Peder Jensens Dotter lader kalde sig Mademoiselle Jensen, og Peder Pedersens Dotter, Jomfrue Pedersen eller Petersen, i steden for Peders Dotter (citeret efter Kousgård Sørensen 1997 s. 82).

Holberg synes altså at patronymerne gav en bedre beskrivelse af en persons afstamning, i stedet for en storagtig tillæggen sig navne man egentlig ikke tilkom sig. I betænkningen *Dansk Navneskik* som gik forud for navneloven fra 1904, findes udsagn som tyder på at Holberg ikke har været

alene i sin mening om *sen*-efternavnene. En meddelelse fra Vendsyssel udtaler for eksempel (Dansk Navneskik 1899 s. 84):

... der er en Del, som gerne vil have faste Slægtnavne uden -sen; men det forholdt sig nok anderledes forhen. ... Slægtnavnet bliver let mishandlet, lemlæstet, fordrejet baade i Spøg og i Alvor; Ordspil og mer eller mindre nærgaaende Sammenligninger blomstre, og Navnets Bærer føler sig generet deraf; i den Henseende er Jensen, Nielsen, Pedersen o.s.v. saa uskyldig neutrale.

Og om den almindelige bondebefolknings undvigelse af ualmindelige efternavne, hedder det desuden et andet sted i betænkningen (Dansk Navneskik 1899 s. 97):

... Almuen overhovedet er tilbøjelig til at skyde højt klingende eller kunstige Navne fra sig; særlig undgaar man at bære et Navn, der minder om, at Slægten er sunken ned fra tidligere velstand og Anseelse. Fra ældre Tider kendes Eksempler som, at Navnene Pontoppidan eller Rosenmeyer ombyttedes med -sen-Navne, da Slægterne sank ned i Arbejderstanden.

Ikke alle var lige så positive over for *sen*-efternavnene som Holberg og almuen. De meget udbredte efternavne var så almindelige og blev båret af så stor en del af befolkningen at de blev opfattet som tilhørende de lavere samfundslag, måske også fordi de var mest udbredt hos landbefolkningen. Allerede i 1800-tallet blev *sen*-efternavnene jævnlige nedgjort i litteraturen. Eksempelvis beskriver forfatteren H. C. Andersen i sin fortælling *Børnesnak* (1859) hvordan en lille fattig dreng hørte en gruppe børn snakke om hvordan man ikke bliver til noget hvis man har et navn på *-sen*, og drengen tænker så at "... hans Navn, endte aldeles på "sen!" ham kunde der da aldrig i Verden blive Noget af." Det var billedhuggeren Thorvaldsen (jf. Kousgård Sørensen 1997 s. 85 f.). H. C. Andersen havde også kvaler på grund af sit eget *sen*-efternavn, og han skrev kort før 1854 en liste med overskriften "Dygtige Folk, hvis Navne ende paa »sen«". Formentlig har han haft brug for at overbevise sig selv om at man sagtens kunne blive til noget stort selvom ens navn endte på *-sen* – han anførte også sig selv på listen! (se Kousgård Sørensen 1997 s. 86-87).

Når store dele af befolkningen valgte de samme patronymer som faste efternavne, fortæller det os at de stadig i 1800-tallet var stærkt forankrede i traditionerne, at de ikke ønskede at skille sig ud med et anderledes navn, og at de ønskede at bevare det officielle præg som *sen*-efternavnet gav, i stedet for de tilnavne de gik under i dagligdagen. Måske har det også spillet ind at mange borgere i byerne allerede havde tillagt sig sekundære patronymer som faste efternavne, og derfor var det en bekendt navnetype med

et positivt præg af borgerskab. Efternavnene på *-sen* var ”det almindelige og passende” (Dansk Navneskik 1899 s. 37), og med dem kunne man få det officielle efternavn som staten forlangte, uden pjat og dikkedarer.

Der var altså både positive og negative holdninger til *sen*-efternavnene. Blandt de positive holdninger og årsager til at man valgte at tage et *sen*-efternavn, var:

Stolthed over det fædrene ophav

Fastholdelse af en tradition der var nedarvet fra forfædrene og derfor bevaringsværdig

Navnetypen var kendt fra byernes borgerskab

Bevarelse af et officielt præg som et eventuelt folkeligt tilnavn ikke havde

mens de negative holdninger som var årsag til at man så ned på *sen*-efternavnene, og at mange ønskede at komme af med dem igen, var:

Man var en del af en stor ensartet mængde

Man forveksles nemt med andre med identiske navne

Besværligt for administrationen

Symbol på samfundets lavere klasser

De negative konnotationer bekræftes af en undersøgelse fra 2012 af forholdet mellem efternavne og identitet blandt borgere i Oslo i Norge (Wikstrøm 2012). Her er den hyppigste årsag til at man er utilfreds med sit efternavn, at navnet er for almindeligt, og dette svar gives oftest af respondenter med patronymy som efternavn (ibid. s. 264). I samme undersøgelse foreslås det at den eksklusivitet der i dag er i at bære et ualmindeligt efternavn, har afløst den eksklusivitet der tidligere var i at bære et efternavn af en type som implicerede høj social klasse (ibid. s. 265).

4. Fra *hr. Folket* til *fru Jensen*

I det satiriske blad *Corsaren* som udkom i perioden 1840-1855, skabte udgiveren Meir Aron Goldschmidt typen ”hr. Folket” som betegnelse for en helt almindelig dansker (Arlaud 1906 s. 224-226). I 1948 skiftede betegnelsen ”hr. Folket” til ”hr. Sørensen” i *Corsaren*, og allerede i 1866 findes *Sørensen* som opslagsord i *Bidrag til en Ordbog over Gadesproget og saakaldt Daglig Tale* (Kristiansen 1866 s. 367 f.). Derefter fandt det vej til det almindelige sprog og findes derfor også i *Ordbog over det danske sprog* (ODS) bind 23 fra 1946 hvor det har denne forklaring: ”i forb[indelsen] (den danske) hr. Sørensen, anv[endt] som (spøg[ende], iron[isk]) beteg-

nelse for (gennemsnits)danskeren, den danske bedste-borger (oftest ned-sæt[tende], om prosaisk, filistrøs, snæversynet, jævn, jordbunden person).” (ODS: Sørensen). Det vil altså sige at nok betegnede *hr. Sørensen* den almindelige dansker, men der er også forbundet nogle negative konnotationer med betegnelsen som leder tankerne hen på en lidt bondsk og uoplyst person.

Hvis *hr. Sørensen* stadig bruges som betegnelse for den almindelige dansker, så er det sjældent forekommende. Det er nemlig blevet afløst af efternavnet *Jensen* som har været brugt som personificeringen af det danske folk siden 1930’erne, hvor det optrådte i et reklameslogan: ”hvor er Jensen? Henne at købe (varens navn)” (Jarvad 2006 s. 249).

Et dansk landsdækkende dagblad foretog i maj 2010 en lille undersøgelse af hvor ofte forskellige variationer af *hr. og fru Jensen* og lignende betegnelser var blevet brugt i otte landsdækkende danske dagblade i løbet af fem år (Birk 2010). Resultatet af undersøgelsen kan ses i tabel 1. Den hyppigste betegnelse var *familien Danmark*, men herefter kommer *fru Jensen* som altså er den hyppigste betegnelse med et af de frekvente danske efternavne.

Tabel 2: Hyppigheden af forskellige betegnelser for almindelige danskere i otte af de største landsdækkende danske dagblade i 5 år frem til maj 2010. Undersøgelsen er lavet af Berlinske Research i maj 2010 (Birk 2010).

	Betegnelse for den almindelige dansker	Antal
1	Familien Danmark	1.111
2	Fru Jensen	709
3	Hr. og fru Danmark	537
4	Hr. Hansen	358
5	Hr. og fru Jensen	323
6	Fru Hansen	289
7	Hr. Jensen	156
8	Fru Nielsen	101
9	Hr. Nielsen	63
10	Hr. og fru Hansen	58
11	Hr. og fru Nielsen	9

I dagbladsartiklen forklarer medieforsker Henrik Søndergaard hyppigheden af *fru Jensen* med at ”fru Jensen er en pænere måde at sige ”Maren i kæret” på. En – på en måde – ukyndig og meget almindelig borger. Og så

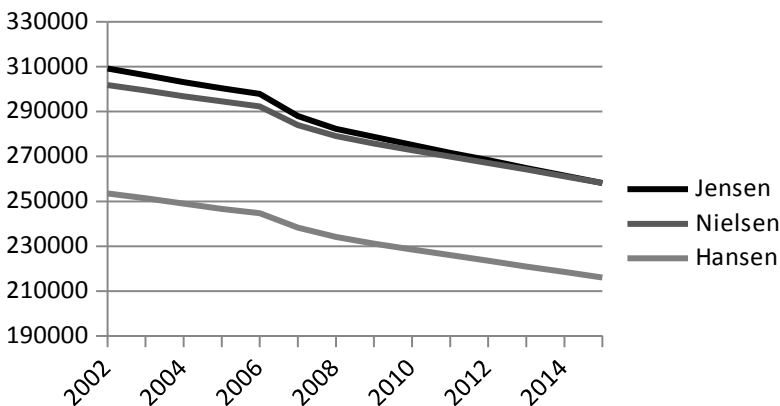
vælger man nok Jensen frem for andre navne, fordi det er det mest almindelige efternavn” (citater fra Birk 2010). ”Maren i kæret” er en betegnelse som i Danmark, især af journalister, bruges til at betegne et ”almindeligt, jævnt menneske uden særlige uddannelsesmæssige forudsætninger” (DDO) og i øvrigt formentlig af etnisk dansk oprindelse. At *fru Jensen* vinder over *hr. Jensen* forklarer Henrik Søndergaard til dagbladet således: ”Det er sikkert ud fra en almindelig gammeldags kønsforestilling om, at mænd er mere informerede end kvinder” (citater fra Birk 2010). I samme dagbladsartikel forklarer sprogforskeren Bjarne le Fevre dog at der også kan være en sproglig årsag til *fru Jensens* høje placering på listen i tabel 1: ”Måske har det også noget at gøre med, at begreberne »fru Jensen« og »hr. Hansen« flyder bedre sprogligt end »hr. Jensen«” (citater fra Birk 2010). Præcist hvad der menes med ”flyder bedre” er uvist, men man kan ikke komme udenom at betegnelserne *fru Jensen* osv. har nogle lidt negative konnotationer.

Det kan ikke bevises, men brugen af efternavnet *Jensen* som personificeringen af det danske folk med de lidt negative konnotationer som følger med, kan meget vel have været medvirkende til at netop brugen af *Jensen* som efternavn i Danmark, som vi skal se nedenfor, de senere år er faldet hurtigere end de øvrige hyppige *sen*-efternavne.

5. De hyppigste efternavnes fald i nutiden

Det har som nævnt været muligt for alle danskere at skifte efternavn siden 1904, men relativt få benyttede sig af det de første mange år. Som også nævnt ovenfor bar op mod 70 % af den danske befolkning i 1970 et efternavn på *-sen*, og i 1994 bar næsten halvdelen af befolkningen et af de 20 hyppigste efternavne (som alle var *sen*-efternavne). Men i nutiden er antallet af navnebærere med de hyppigste efternavne faldet støt.

Figur 1 viser udviklingen for de tre hyppigste danske efternavne siden 2002 hvor Danmarks Statistik begyndte at lave årlige opgørelser (DSt – Navne). Vi kan se at alle tre navne er faldet med nogenlunde samme hastighed, men *Jensen* er faldet lidt hurtigere end *Nielsen* og *Hansen*. Det bratte fald i 2006 skyldes den nye navnelov ikrafttræden den 1. april det år, og den gav friere muligheder for at skifte efternavn, end det tidligere havde været tilfældet.

Figur 1: Udviklingen af hyppigheden for de tre hyppigste danske efternavne siden 2002 (kilde: Danmarks Statistik).

Danmarks Statistik laver hvert år i januar en opgørelse over navne i den danske befolkning. I den statistik som kom 1. januar 2015 adskilte *Jensen* og *Nielsen* sig med kun 8 navnebærere idet 258.203 hed *Jensen* og 258.195 hed *Nielsen* (DSt – Navne). Som det fremgår af tabel 3 er *Jensen* de seneste 6 år er faldet med gennemsnitligt 3406 navnebærere hvert år, mens *Nielsen* kun er faldet med gennemsnitligt 2844 navnebærere i samme periode, og derfor må *Jensen* være blevet overhalet af *Nielsen* i begyndelsen af 2015. Officielt var det dog først med statistikken fra 1. januar 2016 at *Nielsen* blev det hyppigste danske efternavn (NYT 2016 nr. 19).

Tabel 3: Fald i absolutte tal af antal navnebærere af *Jensen* og *Nielsen* de seneste 6 år (kilde: Danmarks Statistik).

	Jensen	Nielsen
1/1 2010 - 1/1 2011	3506	2883
1/1 2011 - 1/1 2012	3261	2891
1/1 2012 - 1/1 2013	3522	2871
1/1 2013 - 1/1 2014	3392	3094
1/1 2014 - 1/1 2015	3229	2870
1/1 2015 - 1/1 2016	3528	3057
<i>gennemsnit:</i>	<i>3406</i>	<i>2944</i>

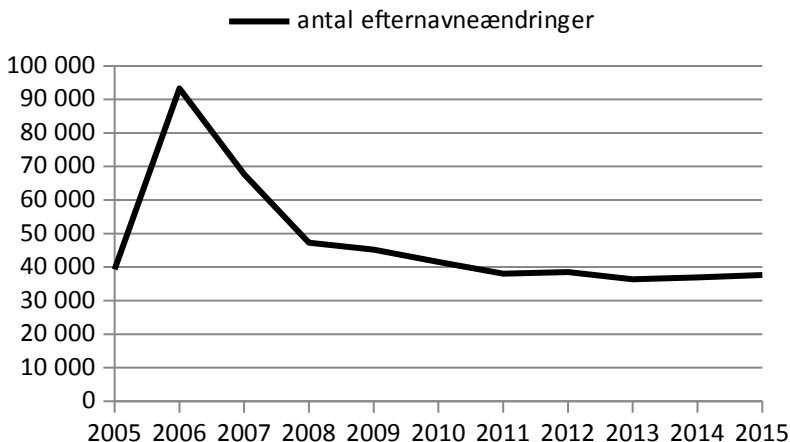
Samlet set falder den mængde af befolkningen som bærer disse hyppige navne, temmelig meget i disse år. Som det fremgår af tabel 4 bar 27,42 %

af befolkningen i 2016 et af de ti hyppigste navne, mens det bare ti år tidligere, i 2006, var 32,67 % af befolkningen som bar disse navne.

Tabel 4: Antal navnebærere af de ti hyppigste efternavne i Danmark den 1/1 2016, samt andelen i procent af navnebærere i befolkningen 1/1 2016 og 1/1 2006. Folketallet var i afrundede tusinder i 2016: 5.707.000, og i 2006: 5.427.000 (kilde: Danmarks Statistik).

nr.	efternavn	antal 1/1 2016	% 1/1 2016	% 1/1 2006
1	Nielsen	255.138	4,47 %	5,39 %
2	Jensen	254.675	4,46 %	5,49 %
3	Hansen	213.339	3,74 %	4,51 %
4	Pedersen	161.074	2,82 %	3,39 %
5	Andersen	157.753	2,76 %	3,16 %
6	Christensen	118.117	2,07 %	2,42 %
7	Larsen	114.711	2,01 %	2,36 %
8	Sørensen	109.746	1,92 %	2,26 %
9	Rasmussen	93.723	1,64 %	1,90 %
10	Jørgensen	87.466	1,53 %	1,79 %
	i alt		27,42 %	32,67 %

Det procentvise fald for de hyppigste efternavne må til en vis grad skyldes at indvandrere har andre efternavne, og at man ved navngivning af børn vælger andre efternavne. Den største del af faldet i de hyppigste navne skyldes dog deciderede navneændringer, herunder navneændringer i forbindelse med ægteskab og skilsmisse. En statistik over navneskifter viser at rigtig mange skifter efternavn hvert år.

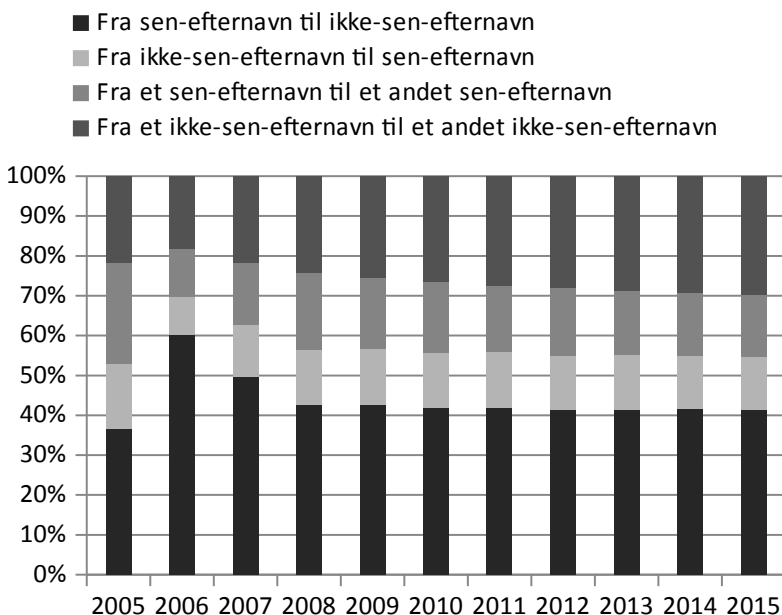

Figur 2: Antal efternavneændringer i Danmark siden 2005 (kilde: DSt – Navneskift 2005-2015). Det store udsving i 2006 falder sammen med indførelsen af den nye navnelov 1. april det år.

Desværre er der kun lavet statistik på antal navneændringer siden 2005, og derfor kendes udviklingen ikke før den tid. Der findes heller ikke oplysninger om omstændighederne omkring navneskifterne, altså hvor stor en del af dem som skyldes ægteskab, skilsmisse eller andre konkrete hændelser i livet, og hvor stor en del der skyldes et ønske fra navnebærerne uden baggrund i en ændret civil status. Der oplyses dog at langt flere kvinder (28.282 personer) end mænd (9.348 personer) skiftede efternavn i 2015 (DSt – Navneskift 2005-2015), altså mere end tre gange så mange kvinder! Det kunne være en indikation på at der stadig er mange kvinder som tager deres mands efternavn ved ægteskab, men der er samtidig væsentlig flere kvinder (2.640 personer) end mænd (1.560 personer) som skiftede fornavn i 2015 (ibid.), så det kan også være en indikation på at der simpelthen er flere kvinder end mænd der skifter navn!

Hvis vi ser på hvor stor en andel af efternavneskifterne som gælder *sen*-efternavne, får vi et billede som er illustreret i figur 3. Den største andel af efternavneskifterne hvert år er skifte fra et *sen*-efternavn til et ikke-*sen*-efternavn. Efter en forøgelse på mere end 20 % fra 2005 til 2006, har andelen stabiliseret sig på ca. 41 % af efternavneskifterne. Som modsætning til det er der faktisk nogle som skifter fra et ikke-*sen*-efternavn til et *sen*-efternavn på ca. 13 %. Resten af efternavneskifterne gælder skifte fra et *sen*-efternavn til et andet *sen*-efternavn og skifter fra et ikke-*sen*-efternavn til et andet ikke-*sen*-efternavn. De to sidste typer har ikke betydning for det samlede antal *sen*-efternavne, men en del af skifterne fra et *sen*-efternavn til et andet *sen*-efternavn kan tænkes at gælde skifte fra et meget hyppigt

sen-efternavn til et sjældnere sen-efternavn og dermed have betydning for nedgangen af de hyppigste efternavne.

Figur 3: Fordelingen af sen-efternavnenes rolle i efternavneskifter i Danmark 2005-2015 (kilde: DSt – Navneskift 2005-2015). Det store udsving i 2006 falder sammen med indførelsen af den nye navnelov 1. april det år.

Det kunne være interessant at vide hvilke navne der er skiftet til, fx om det er personens tidligere mellemnavn, et af de frie efternavne, et frit opfundet navn eller andet, men disse oplysninger følger desværre ikke med den statistik der er til rådighed her. I en tidligere undersøgelse af Michael Lerche Nielsen (2007) oplyses det dog at der i løbet af det første år efter navneloven trådte i kraft den 1. april 2006, var 30.000 danskere som udskiftede deres efternavn med et mellemnavn (s. 103), og ca. 1950 som skiftede til et af de frie efternavne (s. 102). Der findes imidlertid ikke tilgængelige nyere tal, men dette er et emne som bør tages op i fremtidig forskning.

6. Afslutning

De ovenstående statistikker viser at rigtig mange vil af med de hyppige navne, antageligt fordi de ikke fungerer som individuelt udpegende når så mange hedder det samme. En række undersøgelser inden for psykologi har vist at et menneskes navn, identitet og selvfølelse er meget tæt sammenknyttet (jf. Dion 1983), og det kunne være interessant med mere viden om hvorvidt det er netop dette der spiller en rolle, når så mange ønsker at hedde noget andet end de allermest almindelige navne. At mange danskere i større og større grad ønsker at deres børns navne er individuelle, viser en offentliggørelse fra Danmarks Statistik hvor 96 % af de børn som blev født i Danmark i 2014 havde helt unikke navnekombinationer når man betragter deres fulde navn, mens det kun var tilfældet for 63 % af dem som i 2014 var 77 år (NYT 2015 nr. 15). I dag er vi kommet langt væk fra det traditionsbundne landbrugssamfund og der har været en stigende individualisering i samfundet gennem længere tid, og det kan være en del af årsagerne til at mange vil hedde noget mere særligt.

Referencer

- Andersen, Hans Christian, 1859: Børnesnak. I: Nye Eventyr og Historier. Første Række. Tredie Samling. København. (tilgængelig på Arkiv for Dansk Litteratur: www.adl.dk)
- Ankestyrelsen = Ankestyrelsens websider om navne: <https://ast.dk/born-familie/navne> (hentet 26/2-2016)
- Arlaud, Oscar, 1906: Bevingede ord. København
- Birk, Trine, 2010: Fru Jensen er mediedarling. I: Berlinske, b.dk, 15. maj 2010 (web 23/9 2015: <http://www.b.dk/danmark/fru-jensen-er-mediedarling#>).
- Danmarks Statistik, web: www.dst.dk
- Dansk Navneskik. Betænkning afgiven af den af Justitsministeriet den 4. maj 1898 nedsatte kommission ved Fredrik Nielsen, Axel Olrik & Johannes C. H. R. Steenstrup. København 1899.
- DDO = Den Danske Ordbog 1-6, udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. København 2003-2005.
- Degn, Ole, 2001: De danske efternavne på -sen. Landbefolkningens reaktioner på navnelovene af 1828 og 1856. I: Personalhistorisk Tidsskrift, årgang 121. S. 14-34.
- Dion, Kenneth L., 1983: Names, Identity, and Self. I: Names 31, No. 4 (December 1983). S. 245-257.
- DSt – Navne = Danmarks Statistiks websider om navne: www.dst.dk/navne

- DSt – Navneskift 2005–2015:
<http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/navne/navne-i-hele-befolkningen?tab=dok> (hentet 26/2-2016)
- Eggert, Birgit, 2009: Almuens fornavne omkring år 1800. I: Landbohistoriske Tidsskrift 2009:1. S. 89–125.
- Holberg, Ludvig, 1723: Jean de France. København. (tilgængelig på www.holbergsskrifter.dk)
- Holberg, Ludvig, 1731: Erasmus Montanus. København. (tilgængelig på www.holbergsskrifter.dk)
- Jarvad, Pia, 2006: Bevingede ord, 7. udgave. København.
- Kousgård Sørensen, John, 1997: Patronymer i Danmarks 2. Nyere tid og nutid. (Navnestudier nr. 36) København.
- Kristiansen, V., 1866: Bidrag til en Ordbog over Gadesproget og saakaldt daglig Tale. Kjøbenhavn.
- Lerche Nielsen, Michael, 2007: Et år med den nye navnelov. I: Studia anthroponymica Scandinavica 25. S. 95–117.
- Navneændringsblanket 2015: tilgængelig på http://www.personregistrering.dk/fileadmin/pdfs/print/Navneændring_old.pdf (hentet 26/2-2016)
- NYT 2015 nr. 15 = NYT fra Danmarks Statistik, 15. januar 2015: Navne – hele befolkningen 1. januar 2015. (www.dst.dk/nyt/18980)
- NYT 2016 nr. 19 = NYT fra Danmarks Statistik, 14. januar 2016: Navne – hele befolkningen 1. januar 2016. (www.dst.dk/nyt/20875)
- ODS = Ordbog over det danske sprog. Historisk Ordbog 1700–1950. (web: <http://ordnet.dk/ods>)
- Pedersen, Karl Peder, 2001: Navnet, det er stadig Jensen. Om danske navneregler og om skiftende tiders muligheder for at ændre navn. I: Personalhistorisk Tidsskrift, årgang 121. S. 200–221.
- Vejledning om navne, retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=159178> (hentet 26/2-2016)
- Wikstrøm, Solveig, 2012: Surnames and Identities. I: Names and Identities, Ed. by B. Helleland, C.-E. Ore & S. Wikstrøm (Oslo Studies in Language 4(2)), 2012. S. 257–272. (web: <http://www.journals.uio.no/osla>)

Abstract

Jensen, Nielsen and Sørensen – on high-frequency surnames in Denmark.

The most significant characteristic in Danish surnames is that the most common names are so extremely frequent. In 2016 27 % of the Danish population bore one of the top-ten surnames, while only ten years earlier, in 2006, the corresponding figure was 33 %. Statistics also show that there has been an increase in unique name-combinations among the full-names borne by the population.

The frequent surnames have become increasingly unattractive over time, and unique names with better individual connotation are now more attractive. In this way they may contribute to the creation of the individual's identity rather than being a mass description. *The* most unattractive surname seems to be *Jensen*, which was the most frequent surname in Denmark until it in 2015 dropped below *Nielsen*, that is now the most frequent surname.

Today, our society is far remote from the traditional farming society, and there has been an increase in individualism in society. These could be two of the reasons why many people seem to want to have names that are more individually significant than are the most frequent surnames. This is an important issue to investigate in future research.

Nøgleord: efternavne, navnehypighed, navneskifte, *sen*-efternavne, navneholdninger

Keywords: surnames, name frequency, name change, *sen*-surnames, attitudes towards names